

70 Pars I. Disp. Unica. Quæst. III. Art. I.
fientiam subjecti ex n. 74.) ergo etiam hic terminus
debet poni in convertente: & hæc erit vera; nam
sic sonabit: Ergo nullus miles fortis est miles nunc
existens. In secundo exemplo prædicatum est terminus
collectivus: at versus, vel regulæ conversionis,
non loquuntur de propositionibus, habentibus terminos
collectivos, sed communes.

QUÆSTIO TERTIA.

De Tertia Mentis Operatione.

ARTICULUS I.

Quid, & Quotuplex sit Discursus,
sive Argumentatio.

114. **D**iscursus, seu Argumentatio recte dicitur esse oratio, qua unum ex altero infertur. Dicitur oratio, scilicet composita ex antecedente, & consequente, seu præmissa una, vel duplici, & conclusione. Dicitur, in qua unum infertur ex altero: per quas particulas excluduntur a ratione discursus conversiones, vel consequentiæ a propositione universali ad particularem &c. quia in his non infertur unum ex altero; non enim datur alterum, sed tantum datur unum, quod iterum sequitur ex seipso, vel totaliter, vel partialiter. Excluduntur etiam consequentiæ falsæ, sive formaliter, sive materialiter falsæ sint; quia in his, vel non datur verum argumentum, seu non datur vere alterum: vel saltem non datur vera illatio.

115. Dividitur autem primo discursus in formalem, & virtualem: & quidem formalis est, cui proprie convenit hæc data definitio; quia in hoc datur vere unum, & alterum: id est, una, vel geminæ præmissæ formales, realiter distinctæ a conclusione formali: e. g. in hoc enthymemate: Leo est animal: ergo est vivens: prima propositio est unum, & secunda est alterum. At virtualis discursus non habet antecedens, & consequens realiter distinctum, sed tantum distinctum virtualem, seu potius æquivalenter:

71
Quid, & Quotuplex sit Discursus, &c.
ter: sive in discursu virtuali datur tantum una propositio, sed tamen æquivalens duabus, seu antecedenti & consequenti, realiter distinctis: e. g. si dico: Petrus innocens non debet condemnari: quæ propositio æquivalens his duabus distinctis: Nullus innocens debet condemnari: ergo neque Petrus.

Ubi tamen notandum, non omnem talem propositionem esse discursum virtualem; alias omnis propositio causalis esset discursus virtualis, quod falsum est; sed, ut detur discursus virtualis, debet in tali propositione una pars suo modo prælucere ad alteram: vel certe debet talis propositio præsupponere duas apprehensiones, quarum una illuminet intellectum ad concipiendam alteram, ut scilicet sit aliquis progressus a noto ad ignotum: quibus dein apprehensionibus ipsa propositio etiam debet æquivalere per suum modum tendendi illativum.

116. Discursus formalis (de quo præcipue hic agimus) partes sunt tres, antecedens, consequens, & consequentia. Vocatur antecedens illa veritas, seu illud argumentum, aut medius terminus, ex quo deducitur consequens, quod est veritas illata. Antecedens quandoque consistit in duabus propositionibus, seu præmissis, quarum una vocatur major, altera minor: quandoque consistit tantum in una, quæ vocatur simpliciter antecedens. Connexio autem utriusque veritatis, antecedentis, & consequentis, dicitur consequentia, & indicatur per particulam ergo. Ubi nota, antecedens, & consequens posse vel concedi, vel negari, vel etiam distingui: consequentiam vero tantum posse concedi, vel negari, non autem distingui; quia non potest esse ambigua; cum ejus leges sint evidentes, ut infra ostendetur.

117. Dividitur jam discursus (seu argumentatio) in materialiter, & formaliter bonum: quamvis hæc divisio sit tantum analogica. Materialiter bonum est, quando antecedens, & consequens est verum, sed non datur consequentia, seu connexio: e. g. si dico: Aristoteles est homo: ergo est doctus; quia, licet Aristoteles vere sit, & homo, & doctus, tamen antecedens non habet connexionem cum consequente, neque hoc ex eo sequitur. Discursus formaliter bonus est, quando talis est dispositio termini

72 Pars I. Diss. Unica. Quæst. III. Art. I.
 norum, ac propositionum, ut ea servata nunquam
 in ulla materia ex vero antecedente inferatur conse-
 quens falsum: e. g. si dico: *Omne animal est vi-
 vens: sed omnis homo est animal: ergo omnis homo
 est vivens*. Potest tamen esse bona, seu legitima for-
 ma discursus, & consequentia, attamen consequens
 esse falsum, quando scilicet in antecedente ponitur
 aliquid falsum: e. g. si dico: *Omnis equus hincit:
 sed omnis homo est equus: ergo omnis homo hincit*.

118. Dividitur iterum discursus, seu argumenta-
 tio, in *sylogismum*, *enthymema*, *exemplum*, *induc-
 tionem*, & *sortitem*: licet forte hæc divisionis mem-
 bra non sint sibi omnia sufficienter opposita: de syl-
 logismo postea, prius de aliis. *Enthymema* est argu-
 mentatio constans tantum una præmissa: e. g. si dico:
Omnis homo est animal: ergo Petrus est animal. At
Exemplum est argumentum a pari, ut illud: *Licuit
 oratio esse Themistocli: ergo licuit & Epaminonda*.
 Jam *Inductio* est, si a pluribus particularibus suffi-
 cienter enumeratis, deducitur conclusio universalis:
 e. g. si quis dicat: *Petrus est risibilis: Paulus est risi-
 bilis &c. ergo omnis homo est risibilis*.

Tandem *Sortites* est continua series plurium propo-
 sitionum, in quibus semper prædicatum præcedentis
 fit subjectum subsequæntis, donec tandem prædica-
 tum ultimum attribuitur subjecto primæ propositionis:
 e. g. si dico: *Omnis homo est animal: omne
 animal est vivens: omne vivens est substantia: om-
 nis substantia est ens: ergo omnis homo est ens*.
 Captiosa est hæc argumentatio; ad quam reduci
 possunt aliquo modo syllogismi, pluribus propo-
 sitionibus conditionalibus ita constantes, ut condi-
 tionatum prioris fiat conditio posterioris: & in
 utrisque gnæviter attendendum, ac caute distin-
 guendum.

119. His etiam a quibusdam apponitur *Dilemma*,
 quod tamen, cum re ipsa sit syllogismus, ab aliis
 omittitur; eo quod membra divisionis debeant inter
 se pugnare, seu sibi opponi: at, quia, ut jam dixi-
 mus, in hac divisione, dubia est ista oppositio,
 atque adeo non videtur stricte attendi, licebit bre-
 viter dicere, *dilemma* esse syllogismum cornutum,
 ideo ita dictum; quia adversarium, quidquid is di-
 cat,

73
Quid, & Quotuplex sit Discursus, &c.
 cat, semper ferit: & tale est illud S. Augustini *tract.*
in psalm. 63. contra Judæos dicentes, discipulos
 Christi Domini corpus e sepulchro abstulisse dormien-
 tibus custodibus, sic argumentantis: *Si dormiebant,
 quid videre potuerunt? si nihil viderunt, quomodo
 testes sunt: unde sic contra Judæos licet argumen-
 tari: Vel dormierunt custodia, vel non: si dormie-
 runt, testantur, quod non viderunt, suntque falsi te-
 stes: si non dormierunt, discipuli iis dormientibus
 non potuerunt auferre corpus, & ipsi vigiles utique
 prohibuissent*.

120. Jam *Syllogismus*, qui est præcipua species di-
 scursus, seu argumentationis, ex Aristotele 1. prio-
 rum 1. definitur *oratio*, in qua quibusdam *positis*,
 aliud quiddam ab his, *quæ posita sunt*, ex necessitate
 accidit; eo quod hæc sunt: vel, ut habet alia ver-
 bo: *est ratio*, in qua *positis* quibusdam alteram quid a
positis necesse est contingere; eo quod hæc sint: sive paulo
 clarius: *Syllogismus est oratio*, in qua ex duabus po-
 sitis, id est, concessis propositionibus, seu præmissis, ne-
 cessario colligitur tertia *propositio*, seu *conclusio*.

Alius autem dicitur *syllogismus communis*, qui con-
 stat medio termino communi. Alius dicitur *singula-
 ris*, seu *expositorius*, qui constat medio termino sin-
 gulari, ac propterea clarissimus est, & hinc etiam pro-
 pter claritatem dicitur *expositorius*, tanquam rem
 clarissime intellectui exponens, seu proponens. Alius
 item dicitur *categoriale*, qui scilicet constat propo-
 sitionibus categoricis, seu de *in esse*: alius *modalis*,
 qui constat saltem una propositione modali.

121. Alius *compositus*, qui constat propositionibus
 compositis, e. g. syllogismus, cujus major propo-
 sitio est disjunctiva, vel copulativa. Alius *hypothet-
 icus stricte talis*, sive *conditionalis*, qui constat sal-
 tem una propositione conditionalis. Alius *exponibi-
 lis*, qui constat una saltem propositione exponibi-
 li, de qua num. 71. Rursus alius syllogismus dicitur
demonstrativus, cujus præmissæ sunt evidentes:
 & hic quidem, si demonstret effectum per causam,
 dicitur *demonstratio a priori*, vel *propter quid*: si
 vero demonstrat causam per effectum, dicitur *demo-
 nstratio a posteriori*, seu *quia*. Alius *topicus*,
 seu *dialecticus*, vel etiam *probabilis*, cujus vel
 utra-

74 Pars I. Disp. Unica. Quæst. III. Art. II.
utraque, vel saltem una præmissa, est tantum probabilis, vel tantum probabiliter inferens conclusionem. Demum alius est syllogismus *sophisticus*, seu *deceptorius*, qui peccat, vel in materia, vel in forma.

ARTICULUS II.

Quanam sint Principia Extrinseca Syllogismi.

122. **U**T res omnis creata alia, ita & syllogismus, habet *sua* principia extrinseca, & intrinseca: per illa intelliguntur cause, vel, saltem reductivæ, etiam alia, actum primum proximum, ad productionem rei requisitum, constituentia: per ista intelliguntur partes, seu physica, seu metaphysica rei. Unde etiam explicanda a nobis sunt hæc principia syllogismi: & hoc quidem articulo agendum de principiis extrinsecis, dirigentibus ad conficiendum syllogismum: sequenti vero articulo de principiis, seu partibus eum intrinsece constituentibus. Quatuor autem communiter assignant Philosophi principia, syllogismos regulantia, duo logica, duo metaphysica.

123. Duo priora sunt ista: *Dictum de omni*: &: *Dictum de nullo*: quæ dicuntur logica; quia logica considerat affirmationem, & negationem. Duo posteriora sunt ista: *Quicumque sunt eadem usi tertio, sunt eadem inter se*: &: *Quicumque distinguuntur in uno tertio, distinguuntur inter se*: quæ dicuntur metaphysica; quia metaphysica considerat identitatem, & distinctionem. Prima duo asert Aristoteles 1. Prior. 1. & sane sunt evidentissima, si penetrarentur. Sensus primi, quod regulat syllogismos affirmativos, est: *Quidquid dicitur de aliquo termino, distributive, & universaliter sumpto, dicitur etiam de quovis ejus inferiore, in ipso contento, seu cum ipso identificato*. Sensus secundi, quod regulat syllogismos negativos, est: *Quidquid negatur de aliquo termino, distributive, & universaliter sumpto, negatur etiam de quovis ejus inferiore, in ipso contento, seu cum ipso identificato*.

Sane, si hæc principia in hoc sensu explicata vera non essent, sequeretur aperte, contradictoria esse

Quanam sint principia Extrinseca &c. 75
se vera; nam e. g. si vera est propositio: *Omnis homo est animal*: & tamen sub homine, de quo prædicatur animal, aliquod inferius esset contentum, quod non esset animal, evidenter etiam vera esset hæc propositio: *Aliquis homo non est animal*: quæ est contradictoria prioris. Pariter si vera esset hæc propositio: *Nullus homo currit*: & tamen aliquod sub homine contentum curreret, evidenter vera esset etiam hæc propositio: *Aliquis homo currit*: quæ eodem modo est contradictoria præcedentis. Unde hæc principia plane evidenteria sunt.

124. Duo secunda principia indicat Aristoteles 7. Topic. 1. Ea Vasquez in 1. p. tom. 2. disp. 123. c. 2. & Casilius l. 2. tr. 2. c. 2. ac alii, videntur satis deprimere, certe primis, seu logicis multum postponere. Aeriter autem ea ut evidenteria defendit Arriaga disp. 3. in Summul. sect. 4. n. 20. Hurtadus disp. 10. Log. sec. 16. Haunoldus Log. præf. p. 2. c. 2. a. 1. & communissime recentiores. Et sane evidenteria sunt, si applicentur rebus creatis, in quibus non admittitur distinctio virtualis: quamvis ad mysteria divina, quæ profus omne lumen naturale superant, se non extendant: id quod etiam probabiliter dicendum de principiis logicis.

Sensus primi est: *Quando duo identificantur omnimode cum aliquo (quod tertium vocatur) identificantur etiam inter se*. Hoc certe in creatis est evidens; nam posuimus, quod aliquis homo habeat tria nomina, & vocetur Joannes Franciscus Antonius, certe, si Joannes idem est cum Francisco, & Antonius etiam idem est cum eodem Francisco, etiam evidenter idem est Joannes cum Antonio; alias verificarentur contradictoria inter Joannem, & Franciscum realiter identificatos, scilicet Franciscum esse identificatum cum Antonio, Joannem autem cum eodem non esse identificatum. Secundi principii sensus est: *Quando unum identificatur cum aliquo, & ab hoc alterum distinguitur, distinguitur etiam inter se illud unum, & hoc alterum*. Hoc iterum in creatis est evidens; nam si e. g. sint duo, quorum unus vocetur Petrus, & alter Philippus Jacobus: si Petrus est distinctus a Philippo, etiam est distinctus a Jacobo.

125. Advertendum tamen hic est, aliud esse *distingui in tertio*, aliud *distingui a tertio*. Sic in dato exemplo Philippus, & Jacobus distinguuntur a tertio, seu Petro, non tamen distinguuntur inter se; nam duo *distingui a tertio* nihil aliud est, quam neutrum illi identificari, ex quo nec intertur identitas, nec distinctio eorum inter se; possunt enim duo identificata distingui a tertio, ut in exemplo superiore Philippus Jacobus a Petro: & possunt duo realiter inter se distincta etiam distingui a tertio, e. g. leo, & homo a lapide. At *distingui in tertio* est unum tertio identificari, & alterum ab hoc distingui, ex quo infertur distinctio hujus alterius ab illo uno; alias verificarentur contradictoria de illo uno, & tertio, realiter identificatis; cum hoc tertium esset distinctum, & illud unum realiter identificatum non esset distinctum. Addendum, duo principia posteriora, seu metaphysica, magis clare elucere in syllogismis secundæ, & tertiæ figuræ, atque etiam in syllogismis expositivis: at vero principia priora, seu logica, magis elucere in syllogismis primæ figuræ, præsertim directis, vide Haunoldum *Log. pract. p. 2. c. 2. a. 1.*

126. Ob. Hic syllogismus: *Deus est Pater: sed Filius est Deus: ergo Filius est Pater*: est malus, & tamen regulatur principis logicis, & metaphysicis: ergo ista non sunt evidentia. Confirm. Etiam malus est iste syllogismus: *Essentia divina est Filius: sed Pater est essentia divina: ergo Pater est Filius*: & tamen eodem modo principis illis regulatur: ergo. Resp. neg. ant. Hic syllogismus, cum non agat de rebus creatis, sed de inscrutabili divino mysterio, ad quod se non extendunt ista principia ex n. 123. non nititur illis principis: adeoque licet sit malus, & conclusio ejus contra fidem, tamen manent principia ista intra suam lineam evidentia. Verbo: in divinis inter Patrem, & naturam divinam, verificari possunt predicata contradictoria; quia datur distinctio virtualis, de qua inferius in logica n. 415. non autem datur hæc distinctio in creatis: adeoque, licet non procedant ea principia de illis, procedunt tamen de istis. Eadem responsio servit etiam ad confirmationem; quia syllogismus, in ea allatus, iterum agit de mysterio divino.

Respon-

Responderi etiam potest, in his syllogismis non distribui medium terminum *Deus*, & *essentia divina* (qua de re infra n. 1381.) adeoque non regulari principio: *Dictum de omni*; non enim vera est hæc propositio: *Omnis, qui est Deus, est Pater*: neque etiam vera est ista: *Omnis qui est essentia divina, est Filius*. Et ex simili ratione falsus etiam est iste syllogismus: *Hæc aqua nunc præterfluens Ingolstadtium, est Danubius: sed Danubius præterfluit Viennam: ergo hæc aqua, nunc præterfluens Ingolstadtium, præterfluit Viennam*; nam terminus singularis *Danubius*, qui est medius terminus, non distribuitur æquivalenter, prout requiritur; cum non sit verum, hanc aquam hic Ingolstadtii fluentem esse totum Danubium.

ARTICULUS III.

Quænam sint Principia Intrinseca Syllogismi.

127. **P**ER principia intrinseca, ut diximus n. 122. intelliguntur partes, ex quibus res componitur: & hæc communiter in *materiam*, & *formam* dividuntur. *Materia* alia dicitur *remota*, alia *proxima*: illa est, quæ nondum est proxime determinata ad eam denominationem, sub qua dicitur proxime pars: ista est, quæ jam est ita determinata: e. g. materia remota domus sunt ligna, calx, lapides &c. proxima sunt muri, tectum &c. Pariter in syllogismo *materia remota* sunt termini, *proxima* sunt propositiones: & quidem propositiones in omni syllogismo sunt *major*, *minor*, & *conclusio*. Est autem *major*, in qua est majus extremum: *minor*, in qua minus extremum: de quibus mox plura: & *conclusio* est propositio, quæ ultimo infertur: inter disputandum tamen solet semper *major* vocari, quæ prima pronunciat, quamvis revera sæpe *major* non sit.

128. Termini in omni syllogismo sunt tres, nempe *majus extremum*, *minus extremum*, & *medius terminus*. Lis est inter Hurtadum, Casilium, & Cornimbricenses, quid intelligatur per majus extremum. Quæstio est potissimum de voce. Dicimus cum Cornimbricenses, illud esse *majus extremum*, quod est

est dignius, seu, quod in præmissis prædicatur de medio termino (quod etiam videtur colligi ex Aristotele 1. Prior. c. 4. vel juxta aliam divisionem cap. 5.) quia prædicatum est nobilius subiecto; cum subiectum se habeat ut materia, prædicatum autem ut forma. Si vero utrumque extremum in præmissis prædicetur, vel utrumque subjiçiat, dicemus, illud esse majus extremum, quod prædicatur in conclusione; alterum vero erit minus extremum. Juxta omnes autem medius terminus est, qui bis ponitur in præmissis. Sic in hoc syllogismo: *Omnis homo est animal: Petrus est homo: ergo Petrus est animal*: majus extremum est terminus animal: minus extremum est terminus Petrus: medius terminus est terminus homo.

129. Jam forma syllogismi est artificiosa terminorum, & propositionum dispositio. Hujus duæ sunt partes, figura, & modus. Illa, seu figura est quasi forma terminorum, seu ordinatio terminorum, secundum prædicationem, & subjectionem: modus autem est quasi forma propositionum, seu earum dispositio secundum quantitatem, & qualitatem: ex qua dispositione sequitur, quod syllogismus, vel directe, vel indirecte concludat. Communiter auctores ex Aristotele. 1. Prior. cap. 4. & seq. tres assignant figuras syllogismorum categoricorum (de aliis hic non agitur) cui Galenus quartam addidisse dicitur ab Averroë: sed fides sit penes auctorem; cum nulla hujus rei mentio inveniri dicatur in scriptis Galeni, quæ extant: fertur tamen etiam Galenus scripsisse aliquam logicam, quæ interierit.

Merito autem triplex assignatur figura; quia triplex potest esse terminorum dispositio. Prima est, si medius terminus in præmissis semel subjiçitur, semel prædicatur, ut in hoc syllogismo: *Omne animal est sensitivum: Omnis homo est animal: ergo omnis homo est sensitivus*. Secunda est, si medius terminus bis prædicatur: e. g. si dico: *Omne animal est sensitivum. Nullus lapis est sensitivus: ergo nullus lapis est animal*. Tertia figura est, si medius terminus bis subjiçitur, e. g. in hoc syllogismo: *Omnis homo est rationalis: Omnis homo est animal: ergo aliquod animal est rationale*. Dicta hæc de triplici figura continentur hoc versu dialectico: *Sub præ prima: secunda*

Quenam sint Principia Intrinsicæ, &c. 79
cunda bis præ: tertia bis sub, ubi sub, & præ significant subjiçeri, & prædicari medium terminum.

130. Longe plures sunt modi syllogismorum; scilicet novendecim; quia plures sunt combinationes propositionum, & earum varietates ad probandum utiles. Modi isti indicantur his versibus.

Barbara Celarent Darii Ferio Baralipon
Celantes Dabitis Fapesmo Frisefomorum
Cesare Camestres Fesino Baroco Darapti
Felapton Disamis Darisi Bocardo Ferison.

Ex his vocibus primæ novem spectant ad primam figuram: quatuor sequentes ad secundam: reliquæ sex ad tertiam. Unde ad primam figuram spectant novem modi, ex quibus primi quatuor dicuntur *directi*, id est, tales, ut statim appareat, eos rite concludere, nec indigere reductione, de qua n. 165. reliqui vocantur *indirecti*. Quatuor modi sequentes, *Cesare Camestres Fesino Baroco* spectant ad secundam figuram: reliqui ad tertiam.

131. In his autem vocibus istorum quatuor versuum in ordine ad modos syllogismorum, de quibus nunc agitur, attendende sunt tres primæ vocales, quarum quælibet significat aliquam propositionem, eadem ratione, sicut in versibus de conversione propositionum (de quibus n. 107.) nempe *A* significat propositionem universalem affirmativam, *E* universalem negativam, *I* particularem affirmativam, *O* particularem negativam: reliquæ vocales in vocibus plusquam trisyllabis negliguntur, e. g. in *Frisefomorum* alterum *O*, & *U*.

Quare, si scire velis, ad quam figuram spectet syllogismus, considerandus est medius terminus: si autem scire velis, ad quem modum spectet, attendendum est ad quantitatem, & qualitatem propositionum, item ad hoc, quænam propositio sit major, quæ minor: e. g. ponatur hic syllogismus: *Aliqua virtus est delectabilis: Nullum vitium est virtus: Ergo aliquid delectabile non est vitium*: cum videas medium terminum semel subjiçeri, semel prædicari, recte inferes, syllogismum spectare ad primam figuram: cumque ulterius videas, majorem esse particularem affirmativam, minorem autem universalem negativam, & conclusionem esse particularem nega-

80. *Part. I. Disp. Unica, Quæst. III. Art. III.*
negativam, iterum recte inters, eum spectare ad
modum *Frisefomorum*.

132. *Obji. 1.* Pro figura dicta Galenica. Datur
quadruplex dispositio termini mediæ: ergo dantur
quatuor figuræ. ant. prob. nam primo potest mediæ
terminus bis prædicari, secundo potest bis subjici:
tertio potest prædicari in majore, & subjici in mi-
nore: quarto potest prædicari in minore, & subjici
in majore: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. neg. 3.
membrum ant. nam, nisi mediæ terminus bis præ-
dicetur, non potest prædicari in majore; illa enim
propositio, in qua subjicitur, erit major, sive primo,
sive secundo loco ponatur; quia illa habebit majus
extremum *ex n. 127. & 128.*

Nec dicas 1. illud universaliter esse majus extre-
mum, quod prædicatur in conclusione; nam si, non
idem prædicetur in conclusione, quod prædicatum
est in præmissis, tunc istud prædicatum in præmissis
est nobilius prædicato in conclusione, eo quod nobi-
liorem obtineat locum; nam præmissæ utpote veri-
tates immediate, vel certe notiores conclusionem, sunt
etiam ista nobiliores.

Nec dicas 2. mutationem terminorum facere aliam
figuram, adeoque etiam mutationem propositionum;
nam mutatio propositionum, quæ ab adversariis hic
affertur, est prorsus tantum accidentalis: & in or-
dine ad illationem, ac sensum, prorsus perinde
est, an propositio primo, an secundo loco ponatur:
at mutatio terminorum est essentialis, intrinseca
propositionibus; longe enim alia est propositio, &
alius ejus modus tendendi, si ex subjecto fiat præ-
dicatum, vel vicissim: & propositio convertens, ac
conversa intrinsece differunt.

133. *Obji. 2.* Hic syllogismus: *Omnis virtus est
amplectenda: Omnis pietas est virtus: ergo aliqua
pietas est amplectenda:* directe concludit, & tamen
non pertinet ad aliquem ex quatuor modis directis:
ergo dantur plures modi. Resp. neg. 2. partem ant.
spectat enim hic syllogismus ad *Barbara*; nam in
omni syllogismo, in quo potest inferri propositio
universalis, potest etiam inferri particularis subal-
terna, ut colligitur facile ex dictis *num. 82.* & au-
ctores in divisione modorum syllogisticorum tantum
atten-

Quantam sint Principia Intrinseca, &c. 81
attenderunt ad syllogismos, in quibus inferretur,
quantum inferri posset: alios autem, in quibus mi-
nus inferretur, ad eos reducerunt. Quod autem
dictum est de hoc syllogismo objecto, idem dicen-
dum de similibus aliis, ob quos Linceus *lib. 5.
tract. 1. cap. 4. dialect.* quinque alios modos, super-
flue tamen, admitti; nam omnes eodem modo re-
duci possunt.

Dices. Omnes prorsus syllogismi possunt reduci
ad quatuor modos directos primæ figuræ: ergo, si
propterea non admittuntur novi modi a Lynceo af-
ferti, etiam debent non admitti reliqui præter di-
ctos quatuor primos. Resp. dist. ant. possunt omnes
reduci ad quatuor ea ratione, qua modi a Lynceo
afferti. neg. ant. longe diversa ratione. conc. ant.
& neg. conseq. Modi Lyncei reducuntur ad alios
præcise per hoc, quod loco propositionis universalis
subalternantis ponatur propositio particularis subal-
ternata, quæ est mutatio valde levis: e contra
alii syllogismi non possunt reduci ad illos quatuor,
nisi mutantur propositiones per conversionem, aut
variâ terminorum transmutationem, de qua infer-
rius *a num. 165.*

134. *Obji. 3.* Juxta Aristotelem, & communem
etiam aliorum, conclusio debet esse similis præ-
missis: sed in *Baraliphton*, ubi præmissæ sunt uni-
versales, & conclusio particularis, ista non est simi-
lis illis: ergo. Confr. Hic syllogismus: *Omnis
homo currit: sed Petrus est homo: ergo Petrus cur-
rit:* non spectat ad ullum ex novendecim modis,
& tamen est bonus: ergo debent admitti plures
modi. Resp. neg. min. licet enim illa conclusio
differat a præmissis in quantitate, seu non sit uni-
versalis, non tamen differit in qualitate; quia etiam
est affirmativa, adeoque est similis; nam similitudo
desumitur a qualitate. Ad confr. neg. ant. Qui-
dam auctor revocat hunc syllogismum ad *Darii*,
vultque, propositionem singularem æquivalere parti-
culari: mihi vero videtur revocandus ad *Barbara*;
quia terminus singularis supponit æquivalenter di-
tributive, adeoque universaliter, ut diximus *n. 36.*
Alia leviora, qua adhuc objici possent, omitto:
nam hucusque allata forte jam sunt nimia de ma-
teria,

82 *Part. I. Diss. Unica, Quæst. III. Art. IV.*
teria, quæ vix ullam habet utilitatem in Philo-
sophia, aut Theologia.

ARTICULUS IV.

Statuuntur Regulae Generales Syllogismi Categorici.

135. **R**egula 1. In syllogismo debent esse tres termini, & non plures. Prob. 1. pars. Ut detur identitas, vel distinctio duorum in tertio, necessaria utique sunt tria, seu tres termini: ergo. Prob. etiam 2. pars. Si essent e. g. quatuor termini, & omnes ponerentur in præmissis, non affirmaretur identitas duorum cum tertio, sed tantum singularum duorum inter se: nec ullus esset terminus medius, cum quo utrumque extremum identificaretur. Si autem non omnes ponerentur in præmissis, inferretur aliquid in conclusione, quod non fuit positum in præmissis, adeoque duo identificarentur inter se, quæ non fuerant identificata cum tertio.

136. Ope hujus regulæ solvuntur plura sophismata: e. g. *Omnes mei domini sunt honorandi: sed isti equi sunt mei domini: ergo isti equi sunt honorandi.* item: *Omnis homo est animal: sed hac statua est homo: ergo hac statua est animal.* rursus: *Quod non amisisti, habes: sed hircocervum non amisisti: ergo habes hircocervum.* iterum; *Omnis, qui te dicit esse hominem, verum dicit: sed omnis, qui te dicit esse furem, dicit te esse hominem: ergo omnis, qui te dicit esse furem, verum dicit;* in his enim omnibus syllogismis sunt quatuor termini. In primo verba *mei domini* semel sunt terminus totalis, semel sunt tantum partialis, & quidem obliquus; nam in minore terminus, seu prædicatum totale, est *res propria mei domini*: qui est longe alius terminus, quam prior. In secundo terminus *homo* semel accipitur univoce, semel analogice, quæ diversa acceptio facit duplicem terminum. In tertio verba *non amisisti* semel sunt terminus tantum partialis; nam subintelligitur, *quod prius possedisti*: altera vice sunt terminus totalis, nec quidquam subintelligitur: adeoque sunt iterum duplex terminus. In quarto vox *hominem* semel est terminus, ut ita dicam,

Statuuntur Regulae Generales Syllogismi, &c. 83
dicam, restrictus, & significat idem, ac *tantum hominem*: altera vice non est ita restrictus, adeoque est rursus terminus duplex.

137. Regula 2. Medius terminus non potest ingredi conclusionem. Prob. Alias probatur idem per idem, & est potius conversio, quam discursus: e. g. *per hunc syllogismum: Omnis homo est animal: sed Petrus est homo: ergo aliquis homo est Petrus*: nihil probatur novi, sed tantum secunda propositio convertitur per tertiam. Confirmatur. Si medius terminus ingreditur conclusionem, conclusio non differt a præmissis, nec habetur finis syllogismi; hic enim est identificare extrema inter se, quod non fit, nisi extrema ponantur in conclusione: si autem ea ponantur in hac, non est locus medio termino.

138. Regula 3. Medius terminus debet saltem in una præmissa distribui. Prob. Alias syllogismus, nec regulatur principiis logicis, nec metaphysicis: ergo. prob. 1. pars. Dictum de omni, & Dictum de nullo, non habent locum, nisi in suppositione universali, & distributiva: atqui his dictis vel maxime debet affici medius terminus: ergo hic debet saltem semel distribui. prob. min. si aliquid non convenit omni medio termino, non potest id affirmari de qualibet ejus parte, seu inferiore: & si aliquid non disconvenit omni medio termino, iterum non potest illud negari de omni ejus parte, seu inferiore: ergo.

Prob. jam 2. pars de principiis metaphysicis. Tunc tantum medius terminus est ratio infallibilis connexionis duorum extremorum inter se, quando ista ipsi neuntur secundum idem, seu secundum eandem partem: atqui, si medius terminus non sumitur universaliter, seu distributive, potest unum extremum ei necti secundum unam partem, & alterum secundum alteram partem: ergo, si medius terminus non sumitur universaliter, non est ratio infallibilis connexionis duorum: e. g. in hoc syllogismo: *Omnis homo est animal: aliquod animal est equus: ergo omnis homo est equus*: conclusio est aperte falsa: & ratio est; quia, cum medius terminus *animal* non distribuatur, una ejus pars, seu unum membrum inferius, scilicet *animal rationale*, identificatur cum

homi-

homine: & altera ejus pars, nempe *animal irrationale*, identificatur cum equo: cum ergo homo, & equus, non identificatur eidem parti, seu inferiori animalis, non identificantur inter se.

139. Eadem est ratio de distinctione; tunc enim tantum medius terminus est ratio infallibilis distinctionis duorum extremorum inter se, quando unum ex his extremis identificatur eidem parti tertii, seu medii termini, & alterum ab eadem distinguitur; alias, si unum extremum identificatur uni parti, & alterum distinguitur ab alia, nihil rite infertur: e. g. in hoc syllogismo: *Omnis homo est animal: Aliquod animal non est rationale: ergo omnis homo non est rationalis*: conclusio est falsa; quia scilicet homo identificatur uni parti animalis, nempe potenti ratiocinari: e contra *rationale* distinguitur ab altera parte animalis, scilicet a non potente ratiocinari; & hinc non sequitur, hominem, & rationale distingui inter se.

At vero, si medius terminus distribuatur, tunc in syllogismo affirmativo neuntur extrema eidem parti tertii, id est, medii termini, & in syllogismo negativo distinguuntur in eadem parte tertii, adeoque inter se, e. g. in his syllogismis: *Omnis homo est animal. Omne animal est vivens: ergo omnis homo est vivens*: item: *Omnis equus est hinnibilis: Nullus homo est hinnibilis: ergo nullus homo est equus*.

140. Regula 4. Nihil potest distribui in conclusione, quod non fuit distributum in præmissis. Prob. Medius terminus est mensura identitatis, & distinctionis extremorum inter se; in tantum enim ista inter se connectuntur aut distinguuntur, in quantum connectuntur cum medio termino, vel ab eo distinguuntur: ergo non debent extrema in majori latitudine inter se connecti, vel distingui in conclusione, quam fuerint in præmissis connexa cum medio termino, vel ab eo distincta: atqui hoc fieret, si in conclusione aliquid distribueretur, quod non fuit distributum in præmissis: ergo.

Prob. min. Sic enim extremum, quod in præmissis cum medio termino erat connexum, vel ab eo distinctum, tantum secundum unam partem, connectere-

tur,

tur, vel distingueretur in conclusione ab altero extremo secundum se totum: e. g. in hoc syllogismo: *Omnis homo est animal: Nullus leo est homo: ergo nullus leo est animal*: animal in præmissis tantum inadæquate fuit identificatum cum medio termino homo; quia non omne animal, sed tantum aliquod, scilicet rationale, est homo: que inadæquate identitatis non exigit, aut infert adæquatam distinctionem animalis a leone: nec impedit, quo minus etiam leoni identificetur inadæquate animal, scilicet secundum alteram suam partem, seu animal irrationale: adeoque, cum in conclusione modo posita asseratur adæquate distinctio omnis animalis a leone, aperte asseritur major distinctio, quam fuerit asserta in præmissis.

141. Regula 5. Non possunt ambæ præmissæ esse negativæ. Prob. Ex duabus negativis nihil legitime infertur: ergo. prob. ant. vel enim in conclusione extrema deberent identificari, vel distingui: neutrum potest dici: ergo. prob. mi. non potest dici primum; quia ad hoc necesse est, ut identificentur in præmissis: hoc autem non potest fieri; cum propositiones omnes sint negativæ, ut patet. Neque potest dici secundum; quia, ut distinguerentur in tertio, & non tantum a tertio, deberet tertium cum uno extremo in præmissis identificari *ex nu. 125.* hoc autem non potest fieri, nisi saltem una propositio sit affirmativa, per quam affirmetur tertium de uno extremo, vel unum extremum de tertio; ergo; unde male concludit hic syllogismus: *Nullus homo est lapis: nullus lapis est rationalis: ergo nullus homo est rationalis*.

142. Regula 6. Præmissæ non possunt ambæ esse particulares. Prob. Vel enim utraque esset affirmativa, & medius terminus non distribueretur, contra dicta *nu. 138.* Vel una esset negativa, altera affirmativa (utraque negativa esse non posset *ex n. 141.*) & tunc is terminus solus distribueretur, qui afficeretur particula negativa: ergo, vel medius terminus non distribueretur, vel nullum extremum distribueretur in præmissis; quia unicus tantum terminus afficeretur particula negativa: si primum, conclusio erit mala *ex num. 138.* si secundum, tunc distribueretur aliquid in conclusione, scilicet aliquod ex-

Tom. I.

E

tre-

terminum, quod non fuit distributum in præmissis; quia conclusio talis debet esse negativa, ut mox dicemus *n. seq.* adeoque particula negativa debet afficere, & consequenter *ex n. 35.* distribuere aliquid extremum, scilicet prædicatum conclusionis: ergo conclusio iterum erit mala *ex nu. 140.* Ubi tamen advertendum, aliud esse propositionem particularem, aliud esse propositionem singularem, qua nempe habet subiectum singulare: e. g. hæc: *Petrus est homo;* nam, cum hi termini singulares sint æquivalenter distributivi *ex num. 36.* etiam propositio singularis est æquivalenter distributiva, & consequenter etiam eodem modo universalis.

143. Regula 7. Conclusio debet sequi debiliorem partem, saltem quod quantitate, & qualitate, ita, ut, si una præmissa sit particularis, etiam conclusio debeat esse particularis, & si una præmissa sit negativa, etiam conclusio sit negativa. Prob. 1. p. Si aliqua præmissa est particularis, & conclusio universalis, tunc vel distribuitur aliquid in conclusione, quod non fuit distributum in præmissis, vel medius terminus non distribuitur: utrumque facit, ne conclusio sit legitima *ex num. 138. & 140.* ergo.

Prob. ma. Si præmissæ sunt affirmativæ, & una est particularis, tunc unus tantum terminus, qui nempe est subiectum propositionis universalis, & afficitur signo universalis *omnis* distribuitur: ergo, vel medius terminus non distribuitur in præmissis, vel si hic in præmissis distribuitur, nullum extremum distribuitur: eumque conclusio sit universalis, debet necessario in ea aliquid extremum affici signo universalis *omnis*, adeoque distribui, quod non fuit distributum in præmissis; hinc malus est syllogismus: *Omnis leo est rugibilis: sed aliquod animal est leo: ergo omne animal est rugibile.*

144. Idem contingit, si una ex præmissis sit negativa; nam, vel iterum medius terminus non distribuitur, si scilicet in propositione universalis affirmativa sit prædicatum, & in particulari negativa sit subiectum, ut in hoc syllogismo malo: *Omnis homo est animal: Aliquod animal non est rationale: ergo omnis homo non est rationalis:* vel unum ex extre-

mis, scilicet subiectum propositionis particularis, non distribuitur in præmissis, quod tamen dein distribuitur in conclusione; cum conclusio debeat esse negativa, (ut mox probabimus,) & ex supposito adverbiorum insuper debeat esse universalis, in qua tam subiectum, utpote affectum signo universalis *nullus*, & prædicatum, utpote etiam affectum negatione distribuitur: & hic non concludit hic syllogismus: *Nullus lapis est animal: sed aliquod animal est substantia: ergo nullus lapis est substantia.*

Quod autem conclusio debeat esse negativa, si una præmissa sit negativa, (quæ est 2. pars) probatur facile. Si una præmissa est negativa, tunc duo distinguuntur in tertio in præmissis: ergo non possunt identificari in conclusione: quod tamen fieret, si conclusio esset affirmativa; nam assereret, duo extrema esse identificata. Nota autem, dictum esse, conclusionem sequi debiliorem partem quoad quantitatem, & qualitatem; nam, an etiam sequatur debiliorem partem quoad *aria*, est alia questio, 2 qua abstrahimus: & certe est una ex legibus bonæ consequentiæ, de quibus infra, quod ex falso possit sequi verum: adeoque conclusio non debet sequi præmissas quoad falsitatem. Hoc tamen existimo, conclusionem etiam debere sequi debiliorem partem quoad certitudinem; nam conclusio deducta ex una præmissa evidenti, sed altera tantum probabili, non est plus, quam probabilis. Sane non videtur posse intellectus firmius, aut, quod idem est, certius, assentiri consequenti, quam antecedenti; cum hoc sit unica ratio, & unicum fundamentum, cui innititur assensus consequentis.

145. Regule hucusque allatæ sunt generales pro omnibus syllogismis categoricis: sunt & alie cuius ex tribus figuris propriæ, que comprehenduntur his tribus versibus, quorum primus respondet figuræ primæ, secundus secundæ, & tertius tertiæ.

Sit minor affirmans, nec major sit specialis:

Una negans præeat, nec major sit specialis:

Sit minor affirmans, conclusio sit specialis.

de quibus (quia earum usus vix est deinceps ullus) hæc breviter dicta sufficiant. In prima figura major debet esse universalis, & minor affirmativa: in se-

88 Pars I. Disp. Unica. Quæst. III. Art. V.
cunda iterum major debet esse uiversalis, & una
ex præmissis debet esse negativa: in tertia autem fi-
gura minor debet esse affirmativa, & conclusio debet
esse particularis. Qui plura cupit, adeat Casilium
l. 3. tr. 2. c. 7. vel Du Trieu tr. 3. p. 2. c. 1. a 3. 4.
& 5. vel Haunoldum Log. præct. p. 2. c. 3.

ARTICULUS V.

Soluntur Objectiones.

146. **O**B. 1. contra 1. regulam. Hic syllogismus:
*Omnis homo est animal: sed Petrus est ho-
mo doctus: ergo Petrus est animal:* est bonus, & ta-
men habet quatuor terminos: ergo. Resp. dist. ant.
est bonus materialiter. conc. ant. bonus formaliter.
neg. ant. & conseq. *Homo doctus* est terminus res-
trictus, & vere alius terminus, quam *homo*, se so-
lo positus; & hinc syllogismus non est formaliter
bonus; quia in simili dispositione terminorum, &
propositionum, non semper rite concludit: id est, si
dissonantur eodem modo propositiones veræ, con-
clusio sæpe est falsa, quod patet in hoc syllogismo:
*Omnis homo est animal: sed hæc imago est homo pi-
ctus: ergo hæc imago est animal.*

Quin etiam difficulter tolerari potest hic syllogis-
mus: *Omnis homo est animal rationale: sed Petrus est
homo: ergo Petrus est animal:* quia per se debet to-
tus terminus, cum sua restrictione, vel determina-
tione &c. in conclusione inferri; alias non univer-
saliter rite concluditur: e. g. claudicat hic syllogis-
mus: *Omnis imago hominis est homo pictus: sed effi-
gies Cesaris est imago hominis: ergo effigies Cesaris est
homo:* quæ conclusio est manifeste sophistica.

147. **O**B. 2. Hic syllogismus: *Deus compensabit
omne opus bonum; sed eleemosyna est opus bonum: ergo
Deus compensabit eleemosynam:* est bonus, & ta-
men habet quatuor terminos, scilicet *Deus*, *compensans*,
eleemosyna, *opus bonum:* ergo. Resp. dist.
ant. habet quatuor terminos, æquivalentes tamen
tribus, & facile reducibiles ad tres. conc. ant. non
ita æquivalentes, aut ita reducibiles. neg. ant. &
sub eadem dist. conc. vel neg. conf. Syllogismus
obje-

Statuantur Regula Generales Etc. 89

objectus æquivalet huic: *Omne bonum est compensan-
dum a Deo: sed eleemosyna est aliquid opus bonum:
ergo eleemosyna est compensanda a Deo:* in quo sunt
tantum tres termini: scilicet duobus terminis *Deus
compensabit* æquivalet hic unus *a Deo compensandum.*

148. **O**B. 3. contra 5. regulam. Hic syllogismus:
*Omne, quod non est spiritus, non est Angelus: sed
lapis non est spiritus: ergo non est Angelus:* est bo-
nus, & tamen ambæ præmissæ sunt negativæ: ergo.
Resp. neg. ant. Vel enim syllogismus non est for-
maliter bonus; quia habet quatuor terminos, scilicet
lapis, *Angelus*, *spiritus*, & *omne quod non est
spiritus*, sive *non spiritus*; nam terminus habens con-
iunctam negationem. seu infinitans, est alius a ter-
mino finitante, eandem negationem non habente.
Vel, si hic syllogismus non habet quatuor termi-
nos, tunc minor est affirmativa, & debet sumi in-
finitanter, ut sensus sit: *sed lapis est aliquid, quod
non est spiritus*, seu, *est non spiritus.*

Dices. *Omnis propositio negativa potest aliquo
modo reduci ad infinitantem:* ergo omnis syllogis-
mus, constans duabus præmissis negativis, erit bo-
nus. Resp. neg. conf. quia, si fiat ista reductio,
aliud vitium sæpe habebit syllogismus, ex. gr. hic
syllogismus: *Nullus equus est homo: Nullus equus est
rationalis: ergo nullus homo est rationalis:* si redu-
catur ad propositiones affirmativas, ex. gr. ad has:
*Omnis homo est distinctus ab equo: Omnis equus est
distinctus a rationali: ergo omnis homo est distinctus a
rationali:* habet clare quatuor terminos, nempe *ho-
mo*, *equus*, *distinctus a rationali*, *distinctus ab equo.*

Quod si alteram relinquant negativam, & dicas:
*Nullus equus est homo: Omnis equus est distinctus a
rationali: ergo nullus homo est distinctus a rationali:*
imprimis est alius sensus conclusionis, priori omni-
no contrarius: dein tamen adhuc terminus *distinctus
a rationali* distribuitur in conclusione, qui non
fuit distributus in præmissis. Unde ex præmissis præ-
ter negativis nihil sequitur, saltem, nisi una præ-
missa possit sumi infinitanter, seu verti aliter in
affirmativam, salvis omnibus aliis regulis syllogis-
morum.

149. **O**B. 4. contra 6. regulam. Hic syllogismus:

90 *Pars I. Disp. Unica. Quæst. III. Art. VI.*
Aliquis Logicus est Petrus: Aliquis homo est Petrus: ergo aliquis Logicus est homo: est bonus, & tamen habet utramque præmissam particularem: ergo. Resp. om. quod præmissæ sint particulares; quia saltem habent prædicatum singulare. dist. 2. partem ant. & tamen habent prædicatum æquivalenter distributivum. conc. ant. hoc non habent. neg. ant. & consequ. Regula septima, uti & aliæ, loquuntur de prædicatione ordinata, qualis hæc non est, & loquuntur de syllogismis constantibus prædicato singulari, vel alio prædicato distributive supponente.

150. Ob. 5. contra 7. regulam. Bonus est hic syllogismus: *Omnes stella, quæ non scintillant, sunt prope nos: Sed planeta non scintillant: ergo sunt prope nos: & tamen, quamvis major sit negativa, conclusio est affirmativa: consequenter non sequitur debiliorem partem: ergo. Resp. neg. 2. p. ant. seu nego, minorem esse negativam: nam debet necessario ita explicari: Sed planeta sunt stella, quæ non scintillant: quæ propositio ratione copulæ principalis est affirmativa. Si minor non ita explicetur, syllogismus est malus, utpote habens quatuor terminos; nam primus est stella, quæ non scintillant, secundus planeta, tertius prope nos, seu propiores, quartus non scintillant; utique enim diversum est tantum non scintillare, & esse stellam non scintillantem; nam equi, & leones, non scintillant, quin sint stellæ non scintillantes.*

ARTICULUS VI.

Statuuntur Leges, seu Regula bonæ consequentiæ.

151. **L**eges istæ, seu regulæ, non tantum ut priores locum habent in solis syllogismis categoricis, sed etiam in aliis argumentationibus.

Regula 1. Ex vero non potest sequi falsum, sed tantum verum. Prob. Ab illo non potest dari consequentia ad aliquod aliud, quod non habet necessariam connexionem cum isto: atqui verum non habet connexionem necessariam cum falso, sed tantum cum vero: ergo a vero non potest dari consequen-

Statuuntur Leges, seu Regula &c. 91
quentia ad falsum, sed tantum ad verum, & hoc solum potest ex vero sequi. prob. mi. si verum haberet necessariam connexionem cum falso, tunc in antecedente vero contineretur aliquod consequens falsum; sed hoc manifeste repugnat; quia, quod continetur in vero, manifeste est verum: ergo. ma. est certa; quia consequens, seu conclusio, debet contineri in antecedente, seu in præmissis: videatur etiam *num. 159. mi.* quoque est clara, ut patet expendenti.

152. Regula 2. Ex falso potest sequi falsum, & verum, ut docet Aristoteles *Topic. 8. text. 76.* Ut hæc regula rite intelligatur, sciendum est, eam non velle, quod ex falso ut falso, sive clare cognito qua tali, aliquid sequatur; nam intellectus, si quid cognoscat clare esse falsum, non movetur, ut ulterius progrediatur discutendo; unde regula tantum vult, ex falso, quod supponitur esse verum, posse sequi verum, & falsum.

Addendum est ulterius, quod, si consequens, seu conclusio se debeat reflectere in antecedens, seu præmissas (de qua re infra in logica *nu. 937.*) tantum possit ex falso sequi consequens verum quoad objectum materiale, non autem quoad objectum formale, seu quoad motivum, quod juxta eam opinionem iterum affirmat, & ut ponitur, falsum est. Imo, cum juxta hanc sententiam conclusio sit propositio causalis, & ista affirmans rationem falsam, sit simpliciter falsa *ex n. 75.* etiam talis conclusio erit simpliciter falsa, & tantum secundum quid vera. Rursus hæc regula non vult, quod veritas alicujus objecti pendeat ab aliqua falsitate, vel habeat veram connexionem cum illa: sed tantum, quod, admissa per aliquem errorem connexionem aliqua veri cum falso, possit ex falso inferri verum.

Prob. jam hujus regulæ 1. pars. Intellectus sæpe in suis discursibus, etiam formaliter bonis, fallitur, & infert falsum: sed hoc non potest inferri ex vero *ex n. 151.* ergo debet inferri ex falso. Prob. jam 2. pars. Possunt duo extrema, vere inter se connexa, connecti fictitè per errorem cum aliquo medio termino, cum quo ipsa nullam habent connexionem: sed, posita, & admissa per errorem tali connexionem, rite infertur, vel sequitur verum ex falso: ergo.

Sic e. g. in hoc syllogismo : *Omnis homo est lapis : Omnis lapis est animal : ergo omnis homo est animal* : duo extrema *homo*, & *animal*, quæ jam aliunde erant connexa, connectuntur per errorem cum lapide in præmissis, & in consequenti inferuntur connexa inter se, prout vera connexa sunt.

153. Regula 3. Ex necessario non potest sequi, nisi necessarium. Prob. 1. Antecedens debet habere connexionem cum consequente, & hoc debet contineri in illo: atqui necessarium, adeoque necessario, & ab æterno verum, non habet connexionem cum contingente, seu contingenter vero; alias enim, vel necessarium posset etiam deficere cum contingente, vel contingens non posset deficere: quod utrumque implicat: ergo necessarium non potest esse antecedens respectu contingentis. Prob. 2. Consequens debet contineri in antecedente *ex num. 151.* atqui contingens non potest contineri in necessario, ut omnes fatentur: ergo. Prob. 3. Quæcumque necessario neuntur cum tertio, etiam necessario neuntur inter se: sed extrema in præmissis necessariis, seu in antecedente necessario, neuntur necessario in tertio: ergo etiam in conclusione, seu in consequente, necessario neuntur inter se. *Confr.* Si ex necessario posset sequi contingens, vel impossibile, posset ex vero sequi falsum: hoc repugnat *ex n. 151.* ergo. prob. ma. impossibile semper est falsum: contingens potest esse falsum: ergo, si ex necessario posset sequi impossibile, vel contingens, posset sequi id, quod vel esset necessario falsum, vel saltem posset esse falsum: ergo.

154. Regula 4. Ex contingente potest sequi contingens, & necessarium. Prob. 1. pars. Datur aliquod verum contingens: sed hoc non potest sequi ex necessario: neque debet per se, & necessario sequi ex falso: ergo debet posse sequi ex contingente vero. Prob. etiam 2. pars. Possunt duo extrema, necessario inter se connexa, connecti cum aliquo medio termino contingenter, sicut possunt apparenter, & fictitè connecti cum aliquo medio falso: sed sic sequitur necessarium ex contingente: ergo. Exemplum est in hoc syllogismo. *Omne currens est animal : Omnis homo est currens : ergo omnis homo est animal.*

Con-

Confr. Contingens debet tandem reduci ad necessarium, tanquam ad suam causam: ergo ex contingente tanquam effectu potest inferri necessarium tanquam causa: & sic ex creaturis contingentibus demonstratur existentia Dei necessaria.

155. Regula 5. Ex affirmatione antecedentis legitime inferitur affirmatio consequentis: non vero vicissim ex affirmatione consequentis legitime inferitur affirmatio antecedentis: sic valet: *Datur creatura : ergo datur Deus*: non vero valet: *Datur Deus : ergo datur creatura*: item valet: *Illud currens est homo : ergo est animal*: non autem valet: *Illud currens est animal : ergo est homo*. Probatio primæ partis hujus regulæ habetur ex præcedentibus regulis. Probatio vero secundæ partis est ista. Connexio antecedentis cum consequente, vel est physica, vel est logica: si est physica, sæpe non est mutua: e. g. effectus connectitur cum causa, non vero causa cum effectu: quando autem connexio mutua non est, tunc ex non connexo, e. g. causa, non inferitur alterum, e. g. effectus: patet hæc in primo exemplo Dei, & creaturæ. Si vero connexio est logica, tunc est identitas: hæc autem sæpe est tantum inadæquata cum termino latius patente, & tunc iterum non est bona illatio, ut patet in secundo exemplo animalis, & hominis. Ad hanc regulam revocatur argumentatio ab actu ad potentiam, quæ si affirmativa sit, est bona; quia actus est antecedens, ex quo inferitur legitime potentia: non vero vicissim bona etiam est argumentatio affirmativa a potentia ad actum; quia potentia est consequens, ex quo affirmato non inferitur legitime antecedens: patet res in exemplis: sic bene inferitur: *Petrus currit : ergo potest currere*: non autem: *Petrus potest currere : ergo currit*.

156. Regula 6. Ex negatione, vel, ut alii dicunt, ex opposito consequentis legitime inferitur negatio, vel oppositum antecedentis: non vero vicissim. Sic legitima est illatio: *Non datur Deus : ergo non datur creatura*: non autem vicissim: *Non datur creatura : ergo non datur Deus*. item legitime inferitur: *Illud a longe visum non est animal : ergo non est homo*: non autem vicissim: *Non est homo : er-*

E 5

90

94 Pars I. Disp. Unica. Quæst. III. Art. V.
go non est animal. Prob. 1. pars. Non potest esse falsum consequens, nisi etiam falsum sit antecedens; alias ex vero posset sequi falsum, contra dicta n. 151. ergo, si legitime negatur consequens, legitime etiam tanquam falsum negatur antecedens.

Prob. etiam 2. pars regule. Ex falso antecedente potest sequi verum consequens ex n. 152. ergo, licet cum veritate possit negari antecedens, non sequitur, etiam cum veritate posse negari consequens: in exemplo, fidicam: *Bucephalus est homo: ergo est animal*: licet antecedens sit falsum, adeoque recte negetur, quod ille equus sit homo, tamen verum est consequens, quod sit animal, nec poterit hoc legitime negari. Ratio etiam ulteriores est; quia consequens sepius dicit minus, & antecedens plus; unde, licet plus non sit verum, potest tamen verum esse minus: ergo non universaliter negato antecedente potest negari consequens. Sic plus est esse hominem, quam esse animal; & hinc, licet possit negari illud de Eucephalo, non tamen potest negari istud.

Huc revocatur argumentatio a potentia ad actum, que si negativa sit, bona est; nam potentia est consequens respectu actus: & certe, si non detur potentia, actus dari non poterit. At non vicissim bona est argumentatio negativa ab actu ad potentiam; quia actus est antecedens, respectu potentie, quo negato non statim potest negari consequens: patet res in exemplis. Sic recte infertur: *Petrus non potest currere: ergo non currit*: non vero vicissim: *Petrus non currit: ergo non potest currere*.

157. Regula 7. Ex impossibili sequitur quodlibet necessarium, contingens, & impossibile. Hæc tamen regula non debet intelligi, nisi de impossibili sumpto quidditative, sive secundum utramque partem contradictionis, quam involvit; nam, quid sequatur ex hypothesis impossibili aliter accepta, discutiemus infra a n. 179. Prob. jam hæc regula sic. Impossibile quidditative acceptum involvit duo contradictoria, e. g. cursum, & non cursum Petri, sive concessionem utriusque hujus propositionis tanquam veræ: *Petrus currit, & Petrus non currit*: ex hac autem propositione inferri potest quodlibet consequens, e. g. *ergo baculus est in angulo*.

Prob.

Statuantur Leges, seu Regula Græc. 95

Prob. ant. Ad veritatem propositionis disjunctivæ sufficit veritas unius membri ex n. 75. fiat ergo hæc propositio disjunctiva: *Vel Petrus currit, vel baculus est in angulo*: hæc erit vera; quia primum ejus membrum est verum; jam in syllogismo disjunctivo, si in minore cum veritate negatur unum membrum majoris, vel ponitur ejus contradictoria, legitime infertur alterum membrum: atqui majori disjunctivæ modo positæ potest cum veritate subungi minor ista: *Sed Petrus non currit*: quæ est contradictoria primi membri majoris: ergo legitime infertur alterum membrum, dicendo: *Ergo baculus est in angulo*.

158. Nec video, quid huic discursui, qui æquivalenter est Scoti contra Sotum, possit efficaciter opponi. Quod autem sequitur ex propositione supra allata: *Petrus currit, & non currit*: idem sequitur ex quolibet alio impossibili; nam omne impossibile implicite saltem est compositum ex duobus contradictoriis, & hæc propositio: *Petrus est equus: æquale huic: Petrus est equus, & non est equus*; quia habet humanam naturam, que excludit equinam. Plures adhuc possent afferri regule variarum argumentationum, e. g. argumentationis a sensu distributivo ad collectivum, a similitudine potentie ad similitudinem actus: sed hæc melius explicabuntur in decursu Philosophiæ, ubi ipsa materia occasionem dabit; neque enim istæ paucis possunt sufficienter ad captum explicari, neque Summule fusiosem explanationem videntur admittere.

ARTICULUS VII.

Solvuntur Objectiones.

159. **O**B. 1. contra 1. regulam. Ex contingente ex vero potest sequi aliud contingens: ergo ex vero potest sequi falsum: prob. consequens contingens potest esse falsum: ergo, si ex vero sequitur contingens, potest sequi falsum. Resp. neg. consequens ad prob. dist. ant. contingens potest esse falsum absolute nulla facta suppositione. conc. ant. facta suppositione, quod sequatur ex contingente vero. neg. ant. &

E 6

con-

96 *Pars I. Disp. Unica. Quæst. III. Art. VII.*
conseq. Ratio est; quia consequens debet contineri
in antecedente, ut dictum n. 151. Nec dicas, hoc
non esse universaliter verum; cum e. g. in hac argu-
mentatione; *Sol adest: ergo dies est: dies non con-*
tinetur in antecedente, seu in sole; nam responde-
tur, in hoc enthymemate, uti & in aliis, non poni
explicitè totum antecedens, sed alteram partem
subintelligi: si autem ponatur totum antecedens,
seu totus syllogismus: Quando sol adest, dies est:
sed sol adest: ergo dies est: satis patet, consequens
contineri in toto antecedente.

160. Dices. Juxta istam responsionem posset etiam
contingens sequi necessario: hoc est contra regulam
tertiam: ergo. prob. ma. sicut contingens illatum
ex contingente vero non potest esse falsum, ita etiam
posset dici, contingens illatum ex necessario non
posse esse falsum: ergo nostra ratio allata n. 153.
non probat, quod ex necessario non possit sequi con-
tingens. Resp. 1. nos num. cit. tres alias rationes
primarias attulisse pro ea regula, quæ eam sufficien-
ter probarent, et si confirmatio addita non firmis-
sime subsisteret. Resp. 2. neg. ma. ad prob. neg. ant.
Verum quidem est, quod, si contingens sequeretur
ex necessario, non posset esse falsum: at non potest
ex eo sequi; quia necessarium non connectitur cum
illo, nec continet illud: e contra contingens sæ-
pe connectitur cum aliquo alio contingente, & con-
tinet illud.

161. Ob. 2. In hoc syllogismo: *Omne currens est*
homo: omnis equus est currens: ergo omnis equus est
homo: antecedens, seu præmissæ sunt contingentes,
& possunt esse veræ: at tamen conclusio est impossi-
bilis: ergo ex contingente vero potest sequi impossi-
bile, adeoque falsum. Resp. diff. 1. p. ant. antecede-
ns, seu præmissæ sunt contingentes, & possunt esse
veræ, seorsim sumptæ, conc. ant. simul sumptæ,
neg. ant. & conseq.

Licet istæ præmissæ seorsim sumptæ possint esse veræ;
cum aliquando possint soli homines currere,
aliquando etiam equi: tamen casu, quo omne cur-
rens est homo, impossibile est, etiam equos curre-
re; unde istæ propositiones non possunt esse simul veræ.
Requiritur autem ad quamvis argumentationem

bo-

bonam, ut præmissæ sint simul veræ, vel certe si-
mul probabiles, seu comprobabiles, nec una evertat
alteram, seu eam reddat aperte falsam; alias enim
totum antecedens, seu complexum ex utraque pro-
positione erit impossibile, utpote implicite saltem
involvens duo contradictoria, vel contraria: nec jam
amplius erit contingens.

162. Ex hoc capite peccat argumentatio, quæ vo-
catur a sensu diviso ad compositum: quando scilicet
ex eo, quod duo seorsim possint esse, inferitur, quod
possint esse simul: vel ex eo, quod duo seorsim
sumpta sint probabilia, inferitur, quod etiam sint
comprobabilia, sive simul probabilia; unde mala sunt
hæ argumentationes: *Contingens est, Petrum curre-*
re: contingens est, Petrum non currere: ergo contin-
gens est, Petrum currere, & simul non currere: &: Pro-
babile est, quantitatem identificari materie prime:
probabile etiam est, quantitatem esse accidens Eu-
charisticum: ergo probabile est, accidens Eucharisti-
cum identificari materie prime; utraque enim con-
clusio est aperte falsa.

163. Ob. 3. Istæ præmissæ sunt veræ: *Omnes electi*
sunt vocati: sed pauci sunt electi: & tamen conclusio
legitima: ergo pauci sunt vocati, est falsa: ergo
ex vero potest sequi falsum. Resp. neg. ant. Vel
enim conclusio est vera, vel non est legitima. Si
sensus est præcisivus, sive paucos esse vocatos, præ-
scindendo, an præter eos adhuc alii vocati sint,
conclusio est vera. Si sensus sit exclusivus, sive, tan-
tum paucos esse vocatos, conclusio non est legitima;
quia ponitur novus terminus tantum pauci. Dein ista
propositio: Tantum pauci sunt vocati: est implicite
copulativa, & facit hunc sensum: Pauci sunt vocati,
& non sunt multi vocati: adeoque particula
negativa in secundo membro propositionis afficit termi-
num vocati, eumque distribuit ex n. 35. unde ille-
gitime distribuitur hic terminus in conclusione; cum
non fuerit distributus in præmissis. vide n. 140. Ac-
cedit, quod ex præmissis simplicibus, & categori-
cis, non possit legitime inferri conclusio composita,
seu copulativa.

164. Ob. 4. contra 3. regulam. Hic syllogismus:
Omne currens est animal: omne animal est sensitivum:

ergo

98 Pars I. Disp. Unica. Quest. III. Art. VIII.
 ergo aliquid sensitivum est currens: est bonus in *Darapti*: sed in hoc syllogismo ex antecedente necessario inferitur consequens contingens: ergo. Resp. neg. mi. vel enim hæc conclusio non habet sensum contingentem, sed etiam necessarium: vel non legitime sequitur: quia in conclusione inferitur implicite terminus *existens* (quia verbum *est* sumitur in vi verbi) qui non erat positus in præmissis, in quibus omnino abstrahatur ab existentia: at hoc non licet ex dictis n. 135. Quare, quotiescumque in *Darapti* inferitur conclusio ex præmissis necessariis, debet etiam ipsa censeri esse necessaria. vide dicta *numer.* 110.

ARTICULUS VIII.

Quomodo fiat Reductio Syllogismorum Imperfectorum.

165. **M**odi syllogismorum perfectorum, seu directorum, sunt tantum quatuor in prima figura, scilicet *Barbara*, *Celarent*, *Darii*, *Ferio*, ad quos reduci debent omnes alii indirecti: hoc est, debent ex syllogismis indirectis, quibusdam mutatis, fieri syllogismi directi aliqui ex illis quatuor. *Reductio* autem alia est *ostensiva*, alia *per impossibile*. Prior, seu *ostensiva* datur, quando per solam conversionem, aut transpositionem propositionum, ex syllogismo indirecto fit directus. *Reductio per impossibile* datur, quando adversario ostenditur, quod ex contradictoria conclusionis negatæ, tanquam male, inferatur formaliter contradictoria præmissæ, vel propositionis jam concessæ: atque adeo adversarius, vel debeat eam conclusionem admittere, vel negare, quod jam concessit.

166. Jam in ordine ad reductionem ostensivam, notandum est I. omnes voces in versibus *Barbara*, *Celarent* &c. quos adduximus n. 130. incipere, vel a *B*, vel a *C*, vel a *D*, vel a *F*, ut incipiunt primæ quatuor voces *Barbara*, *Celarent*, *Darii*, *Ferio*. Unde modi syllogismorum, respondentes voci incipienti a *B*, reducuntur ad *Barbara*: respondentes vero voci incipienti a *C*. *D*. *F*. ad *Celarent*, *Darii*, *Ferio*.

No-

Quomodo fiat Reductio Syllogismorum &c. 99

Notandum 2. in vocibus, experimentibus modos indirectos, post vocales, quæ, ut diximus n. 131. significant propositiones) reperiri aliquam ex his consonantibus *S*. *P*. *M*. *C*. de quibus constructi sunt hi versus: *S* vult simpliciter verti: *P* vero per acci. *M* vult transponi: *C* per impossibile duci: id est: Propositio, quæ denotatur per vocalem immediate præcedentem ante *S*, debet converti simpliciter: quæ vero denotatur per vocalem immediate præcedentem ante *P*, debet converti per accidens: quæ autem denotatur per vocalem immediate præcedentem ante *M*, debet transponi: id est: ex majore debet fieri minor, vel vicissim: & tandem quæ denotatur per vocalem immediate præcedentem ante *C*, non potest reduci, nisi per impossibile.

167. Sic iste syllogismus in *Baralipon*: *Omne animal est vivens: omnis homo est animal: ergo aliquid vivens est homo*: debet reduci ad *Barbara*: quia *Baralipon* etiam incipit a *B*: &, quia post duas primas vocales, seu duo *A*, non sequitur nec *S*, nec *P*, nec *M*, nec *C*, primæ duæ propositiones, seu præmissæ manent immutatæ: quia vero post tertiam vocalem *I* sequitur *P*, debet conclusio converti per accidens, & syllogismus fieri: *Omne animal est vivens: omnis homo est animal: ergo omnis homo est vivens*: qui syllogismus est in *Barbara*: & sic proportionaliter *Celantes* reducitur ad *Celarent*, *Dabitis* ad *Darii* &c.

Dices. Non licet, propositionem particularem convertere per accidens in universalem: ergo hæc reductio syllogismi in *Baralipon*, ad syllogismum in *Barbara*, non est bona. prob. ant. non est bona consequentia: *Aliquis homo currit: ergo omne currens est homo*: potest enim simul currere equus: ergo. Resp. dist. ant. non licet ita convertere propositionem in omni casu. conc. ant. non licet in isto casu. neg. ant. & consequ. ad prob. conc. ant. neg. consequ. In hoc casu, quo syllogismus fit in *Baralipon*, tales sunt præmissæ, ut ex iis possit inferri conclusio universalis in *Barbara*: adeoque licita est ea conversio.

168. In ordine ad reductionem per impossibile compositi sunt alii versus dialectici: & quidem pro prima